

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยร่วมในเรื่องเพศ อายุ ชั้นปีที่ศึกษา รายได้ ความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ ความเชื่อด้านสุขภาพเกี่ยวกับโรคเอดส์ กับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อป้องกันการติดเชื้อโรคเอดส์ของวัยรุ่นในระดับอุดมศึกษา ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องตามลำดับ ดังนี้ คือ ความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ ความเชื่อด้านสุขภาพเกี่ยวกับโรคเอดส์ พฤติกรรมเพื่อป้องกันการติดเชื้อโรคเอดส์ ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยร่วมไปกับความเชื่อด้านสุขภาพ และการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อป้องกันการติดเชื้อโรคเอดส์

ความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์

โรคเอดส์เป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญปัญหาหนึ่ง เป็นโรคติดต่อที่มีความรุนแรงและคุกคามชีวิตมนุษย์ทั่วโลก ไม่สามารถรักษาให้หายขาดได้ เพียงแต่ควบคุมป้องกันมิให้เกิดอาการของโรคแทรกซ้อนติดเชื้อฉวยโอกาส ทำให้ผู้ติดเชื้อต้องดูแลตนเองอย่างต่อเนื่องและตลอดไป พยาธิสภาพของโรคเกิดจากเชื้อไวรัสชื่อ เอช.ไอ.วี (Human Immuno Deficiency Virus) ทำลายระบบภูมิคุ้มกันของร่างกาย ทำให้ภูมิคุ้มกันของร่างกายลดลงหรือไม่มีเลย ร่างกายจึงติดเชื้อโรคชนิดต่าง ๆ ได้ง่าย แม้กระทั่งเชื้อโรคที่พบทั่วไปในธรรมชาติ และไม่ทำอันตรายต่อคนปกติ แต่จะเป็นอันตรายสำหรับผู้ติดเชื้อเอดส์ การแพร่กระจายของโรคโดยเชื้อไวรัสเอดส์จะอยู่ในโลหิต น้ำลาย น้ำตา น้ำนม น้ำเหลือง ปัสสาวะ เสมหะ เชื้อไวรัสเอดส์จะติดต่อจากผู้มีเชื้อเอดส์ไปยังผู้สัมผัสโดยวิธีต่างๆ ได้แก่

1. ทางเพศสัมพันธ์ ทั้งแบบรักร่วมเพศและรักต่างเพศ ซึ่งการติดเชื้อจากเพศชายสู่หญิงชายผู้ชาย สูงกว่าอัตราติดเชื้อจากเพศหญิงสู่ชาย (Rosenberg ,1988 : 421) นอกจากนี้การร่วมเพศทางทวารหนักจะเพิ่มความเสี่ยงต่อการติดเชื้อมากขึ้น (Rosenberg ,1988 : 405)

2. ทางกระแสเลือด จากการได้รับเลือดหรือส่วนประกอบของเลือด เช่น พลาสมาของผู้บริจาคที่มีเชื้อเอดส์ การใช้เข็มฉีดยาร่วมกันกับผู้ที่ติดเชื้อเอดส์ การปลูกถ่ายอวัยวะที่บริจาคของผู้ติดเชื้อเอดส์ เช่น ไต กระจกตา ตลอดจนการผสมเทียมโดยรับอสุจิจากผู้ติดเชื้อเอดส์

3. การถ่ายทอดเชื้อเอดส์จากมารดาสู่ทารก พบได้ระหว่างการตั้งครรภ์ ขณะคลอด มารดาที่ติดเชื้อขณะตั้งครรภ์ 15 อาทิตย์ เชื้อไวรัสเอดส์สามารถผ่านรกไปสู่ทารกได้ และ มารดาที่ติดเชื้อเอดส์ สามารถถ่ายทอดเชื้อไวรัสเอดส์สู่บุตรทางน้ำนมได้ (Healy & Coleman ,1989 : 6)

สำหรับผู้ที่ได้รับเชื้อเอดส์ใน 2-3 สัปดาห์ หลังจากที่มีการติดเชื้อ จะมีอาการคล้ายไข้หวัด ต่อมน้ำเหลืองโต ซึ่งอาการเหล่านี้อาจหายไปเองโดยที่ผู้ติดเชื้อไม่ทราบ ต่อมาเริ่มคลำต่อมน้ำเหลืองได้มากขึ้น หากผู้ติดเชื้อดูแลสุขภาพตนเองบกพร่อง จะมีอาการแทรกซ้อนติดเชื้อ เช่น ไข้เรื้อรัง ปวดศีรษะ อูจากระวัง น้ำหนักตัวลดลง ซีด มีเชื้อราในปาก เป็นต้น

การวินิจฉัยการติดเชื้อเอดส์

1. การซักประวัติ ถามบุคคลมีพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อเอดส์หรือไม่ เช่น การเที่ยวหญิงอาชีพพิเศษโดยไม่ใช้ถุงยางอนามัย การสำส่อนทางเพศ การฉีดยาเสพติดเข้าเส้นเลือด
2. การตรวจร่างกาย มีต่อมน้ำเหลืองโต มีฝ้าขาวในปาก มีน้ำหนักลดลง เป็นต้น
3. การตรวจทางห้องปฏิบัติการ การตรวจเลือดเพื่อวินิจฉัยการติดเชื้อ มีวิธีการ 3 วิธี
 - 3.1 การตรวจหาแอนติบอดีต่อเชื้อไวรัสเอดส์ (anti HIV) แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน คือ การตรวจขั้นต้น (Screening test) เช่น การตรวจ ELISA (Enzyme linked immunosorbent assay) การตรวจเพื่อยืนยันผลบวก (Confirmatory test) เช่น Immunoblot (Western blot) ซึ่งการตรวจหา anti HIV นี้ อาจไม่พบแอนติบอดีในทุกรายที่มีการติดเชื้อเนื่องจากอยู่ในระยะที่ร่างกายมีเชื้อเอดส์ในร่างกาย ร่างกายยังไม่มีการสร้างภูมิคุ้มกันที่จะตรวจพบแอนติบอดีของเชื้อ ซึ่งเรียกระยะนี้ว่า Window period
 - 3.2 การตรวจหาแอนติเจน (HIV antigen) เป็นการตรวจหาเชื้อไวรัสเอดส์
 - 3.3 การเพาะเลี้ยงแยกเชื้อ ซึ่งทำได้ค่อนข้างยาก ค่าใช้จ่ายสูง

การป้องกัน

การติดเชื้อเอดส์ เกิดจากพฤติกรรมของบุคคลที่ขาดความระมัดระวังในการปฏิบัติตนในชีวิตประจำวัน หากบุคคลมีพฤติกรรมที่เหมาะสม ก็จะปลอดภัยจากการติดเชื้อเอดส์ พฤติกรรมที่ควรปฏิบัติเพื่อป้องกันการติดเชื้อเอดส์ ได้แก่

1. วัยรุ่นควรตั้งใจศึกษาหาความรู้ ไม่ควรมีเพศสัมพันธ์ขณะอยู่ในวัยเรียน ยึดมั่นในศีลธรรมจรรยา ขนบธรรมเนียมประเพณีไทย
2. รักษาสุขภาพอนามัยของตนเอง ทำความสะอาดร่างกาย สังเกตสิ่งผิดปกติ หรืออาการผิดปกติของตนเอง
3. หลีกเลี่ยงการใช้ของมีคมร่วมกับผู้อื่น เช่น กรรไกรตัดเล็บ ที่โกนหนวด แปรงสีฟัน เข็มฉีดยา เป็นต้น
4. หลีกเลี่ยงแหล่งอบายมุขต่างๆ รวมทั้งเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ สารเสพติดทุกชนิด
5. ตรวจหาเชื้อเอดส์ก่อนแต่งงาน

6. มีเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัย ได้แก่ มีเพศสัมพันธ์เฉพาะกับสามี หรือกับภรรยาของตนเอง ไม่สำส่อนทางเพศ ไม่รวมเพศกับคนที่ไม่รู้จัก ไม่รวมเพศทางทวารหนัก
7. สวมถุงยางอนามัยทุกครั้ง หากมีเพศสัมพันธ์กับหญิงอาชีพพิเศษหรือผู้อื่น
8. หลีกเลี่ยงการสัมผัสเลือด น้ำเหลือง น้ำจากช่องคลอด น้ำอสุจิของผู้อื่น แต่หากสัมผัสเลือด น้ำเหลือง น้ำจากช่องคลอด น้ำอสุจิ น้ำลาย น้ำนม ของผู้อื่น ให้รีบทำความสะอาดด้วย น้ำและสบู่ทันที
9. ใส่ถุงมือทุกครั้ง หากต้องสัมผัสแผลที่มีเลือดออก
10. ตรวจร่างกายประจำปีสม่ำเสมอ
11. ศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์และป้องกันตนเองไม่ให้ติดเชื้อเอดส์อย่างสม่ำเสมอ

การรักษาผู้ติดเชื้อเอดส์

ปัจจุบันนี้โรคเอดส์ ยังไม่สามารถรักษาให้หายขาดได้ ดังนั้น การรักษาโรคเอดส์จึงมีหลายรูปแบบ ได้แก่ การใช้ยาหยุดการเพิ่มของเชื้อเอดส์ หรือยาด้านไวรัส (Antiviral) เช่น อะซิโดวีนิน (Azidovidine, AZT) การใช้สมุนไพร เช่น มะระขี้นก ฟ้าทะลายโจร ในด้านการใช้วัคซีนเกี่ยวกับโรคเอดส์ ยังไม่ได้ผล ดังนั้นผู้ที่ติดเชื้อเอดส์จะต้อง ระมัดระวังตนเองมิให้เกิดภาวะแทรกซ้อนต่าง ๆ ดังนี้

1. อาหาร ควรรับประทานอาหารที่มีประโยชน์และมีคุณค่าสูง เพื่อส่งเสริมให้ร่างกายแข็งแรง มีภูมิคุ้มกันต้าน น้ำหนักตัวไม่ลด และซ่อมแซมส่วนที่ถูกทำลายโดยรับประทานอาหารให้ได้ทั้งปริมาณและคุณภาพ อาหารที่ควรรับประทานเพิ่มขึ้น ได้แก่ โปรตีน คาร์โบไฮเดรต วิตามิน และเกลือแร่

ในกรณีที่น้ำหนักลด เนื่องจากเบื่ออาหาร รับประทานอาหารได้น้อย ควรรับประทานอาหารย่อยง่าย โดยรับประทานช้า ๆ ไม่ให้อิ่มเกินไปในแต่ละมื้อ รับประทานอาหารครั้งละน้อยแต่บ่อยครั้ง หรือออกกำลังกาย 10-15 นาที ก่อนรับประทานอาหาร 1/2 ชั่วโมง จะช่วยให้ผู้ป่วยรับประทานอาหารได้มากขึ้น (Dodd, 1987 : 97-98)

อาการซีด ผลจากโลหิตจางทำให้ผู้ป่วยอ่อนเพลีย ควรรับประทานอาหารที่มีประโยชน์และบำรุงเลือด เช่น เครื่องในสัตว์ ผักใบเขียว ผลไม้ที่ช่วยดูดซึมธาตุเหล็ก เช่น ส้ม, กล้วย

2. ดื่มน้ำให้เพียงพอ น้ำจะช่วยในการขับถ่ายของเสียออกจากร่างกายและช่วยให้ไตทำงานดีขึ้น

3. ดูแลตนเองมิให้มีอาการท้องผูก ท้องเสีย โดยรับประทานอาหารที่สะอาด ปรุงสุกทุกครั้ง รวมทั้งล้างมือก่อนและหลังรับประทานอาหาร

4. ออกกำลังกายสม่ำเสมอ วันละประมาณ 15 นาที หากมีอาการไข้ ไอ หอบเหนื่อย ควรหลีกเลี่ยงการอยู่ในที่ชุมชน หรือที่มีการระบาดของโรค เช่น ไข้หวัด วัณโรค
5. หลีกเลี่ยงเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ทุกชนิด หรือสูบบุหรี่
6. พักผ่อนนอนหลับให้เพียงพอ
7. รักษาความสะอาดของร่างกาย หากมีการอักเสบติดเชื้อรา โดยเฉพาะเยื่อช่องปาก ควรดูแลความสะอาดของปากและฟัน บ้วนปากด้วยน้ำเกลือทุกครั้งหลังรับประทานอาหาร
8. ป้องกันการแพร่กระจายของโรคและรับเชื้อเพิ่ม โดยงดเว้นการมีกิจกรรมทางเพศ หรือมีพฤติกรรมทางเพศที่ปลอดภัย ไม่สำส่อนทางเพศ ใส่ถุงยางอนามัยเมื่อมีเพศสัมพันธ์ทุกครั้ง

ความรู้เป็นปัจจัยพื้นฐานที่ทำให้บุคคลรู้จักคิด พิจารณาในการปฏิบัติ หรือแสดงพฤติกรรม บุคคลที่มีความรู้ดี ย่อมมีแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมในการปฏิบัติที่ถูกต้อง (ประภาเพ็ญ สุวรรณ , 2535) การประชาสัมพันธ์ ให้ความรู้ สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับโรคเอดส์ผ่านสื่อต่าง ๆ มากมายทั้ง หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ เอกสารแผ่นพับต่าง ๆ รวมทั้งอินเทอร์เน็ต ซึ่งบุคคลสามารถแสวงหาความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์จากแหล่งข่าวสารเหล่านี้ได้โดยง่ายอันจะส่งผลให้บุคคลมีความรู้เพิ่มขึ้น จากการศึกษาของ ศิริสุข อิมสุตใจ (2532) ศึกษาความรู้เรื่องโรคเอดส์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 6 ในจังหวัดชลบุรี พบว่านักเรียนที่ไม่มีพฤติกรรมสำส่อนทางเพศ มีความรู้เรื่องโรคเอดส์ มากกว่านักเรียนที่มีพฤติกรรมสำส่อนทางเพศ ดังนั้นเมื่อมีความรู้ที่ถูกต้องจะส่งผลให้มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเองได้อย่างถูกต้องเหมาะสมเพื่อป้องกันการติดเชื้อเอดส์

ความเชื่อด้านสุขภาพเกี่ยวกับโรคเอดส์

ความเชื่อ คือ การรับรู้ ความนึกคิด ความเข้าใจ ของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งอาจมีเหตุผล หรือไม่มีเหตุผลก็ได้ ความเชื่อเป็นส่วนประกอบภายในตัวบุคคล เป็นผลที่เกิดขึ้นหลังจากที่บุคคล ได้รับประสบการณ์ต่าง ๆ มาแล้ว บุคคลจะแสดงพฤติกรรมออกมาตามความเชื่อนั้น ๆ โดยไม่จำเป็นต้องอยู่บนพื้นฐานของความจริงก็ได้ นอกจากนี้ความเชื่อยังเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ ใน การที่จะช่วยให้บุคคลสามารถปรับปรุงพฤติกรรมที่แสดงออกมาให้เข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม ความเชื่อที่มีอิทธิพลโดยตรงต่อพฤติกรรมทางด้านสุขภาพคือ ความเชื่อด้านสุขภาพ (Health belief) ความเชื่อด้านสุขภาพเป็นความเชื่อเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยของบุคคล บุคคลจะแสดงพฤติกรรมในการรักษาสุขภาพของตนเองตามความเชื่อของตนเองที่คิดว่าถูกต้องและเหมาะสม เบคเกอร์ (Becker, 1974) กล่าวถึงบุคคลจะมีพฤติกรรมสุขภาพขึ้นอยู่กับองค์ประกอบเหล่านี้ คือ การรับรู้ถึงโอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรค การรับรู้ถึงความรุนแรงของโรค การรับรู้ถึงประโยชน์ การรับรู้ถึงอุปสรรค

1. การรับรู้ถึงโอกาสเสี่ยงต่อการติดเชื้อ บุคคลรับรู้ว่ามีโอกาสเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอดส์ หากมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ปลอดภัย สำส่อนทางเพศ มีเพศสัมพันธ์ขณะป่วยเป็นโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ใช้เข็มฉีดยาร่วมกับผู้อื่น เมื่อบุคคลรับรู้ว่าการปฏิบัติเหล่านี้หากปฏิบัติจะมีโอกาสเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอดส์ บุคคลก็จะหลีกเลี่ยงพฤติกรรมดังกล่าว จากการศึกษาของนิรมล เมืองโสภ (2543) พบว่า วัยรุ่นหญิงมีการรับรู้ความเสี่ยงต่อการติดโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์จากคู่นอนในระดับต่ำ วัยรุ่นหญิงกลัวการสูญเสียคนรักหากปฏิเสศการมีเพศสัมพันธ์กับแฟน ดังนั้น จึงมีโอกาสรู้ถึงความเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอดส์ได้ง่าย

2. การรับรู้ถึงความรุนแรงของโรค บุคคลมีการรับรู้ว่าโรคเอดส์มีความรุนแรง ไม่สามารถรักษาให้หายขาด นอกจากนี้มีผลกระทบต่อร่างกายของผู้ติดเชื้อเอดส์ ทำให้เกิดโรคแทรกซ้อนได้ง่าย มีผลกระทบต่อจิตใจ ของผู้ติดเชื้อเอดส์และครอบครัว ผลกระทบต่อการทำงาน บทบาทของสังคม และอาจเสียชีวิตได้ เชื้อเอดส์สามารถถ่ายทอดจากมารดาสู่บุตรในครรภ์ได้ ดังนั้นเมื่อบุคคลรับรู้ถึงความรุนแรงของโรคแล้ว บุคคลจะปรับพฤติกรรมของตนเองเพื่อป้องกันการติดเชื้อ จากการศึกษาของเบคเกอร์และโจเซฟ (Becker & Joseph , 1988 : 403) ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมของชายรักร่วมเพศ จำนวน 326 คน พบว่าหลังจากได้รับทราบความรุนแรงเกี่ยวกับโรคเอดส์ และโอกาสเสี่ยงที่จะติดเชื้อเอดส์ ทำให้ตนเองมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางเพศโดย ร้อยละ 48 ลดจำนวนคู่นอนลงจากเดิมเมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา และ ร้อยละ 45 ใช้ถุงยางอนามัยเพิ่มขึ้น

3. การรับรู้ถึงประโยชน์ของการปฏิบัติตามคำแนะนำ เมื่อบุคคลรับรู้หรือมีความเชื่อว่าการปฏิบัติตามคำแนะนำต่าง ๆ ในการป้องกันโรคจะเกิดประโยชน์ต่อตนเองทั้งลดโอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรค, ลดความรุนแรงของการเกิดโรค บุคคลจะให้ความร่วมมือในการปฏิบัติ ปรับพฤติกรรมให้เหมาะสม

4. การรับรู้อุปสรรคของการปฏิบัติเพื่อป้องกันโรค การรับรู้ของบุคคลเกี่ยวกับอุปสรรคที่จะขัดขวางต่อการปฏิบัติในการป้องกันโรค อาจมีผลกระทบต่อการปฏิบัติตนของบุคคลหรือมีความยากลำบากในการปฏิบัติ ในการมีเพศสัมพันธ์ วัยรุ่นบางคนอาจไม่กล้าซื้อถุงยางอนามัยเพราะอายกลัวการตรวจเลือดหาเชื้อเอดส์ หรือการมีเพศสัมพันธ์กับคู่อีก โดยไม่ใส่ถุงยางอนามัย เพราะคู่อีกไม่ชอบ จากการศึกษาของทิพย์สุคนธ์ บำบัดภัย และ กนกพร พินิจสถิต (2543) พบว่านักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีเพศสัมพันธ์โดยไม่ใช้ถุงยางอนามัยร้อยละ 70 และนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีเพศสัมพันธ์กับคู่อีกโดยไม่ใช้ถุงยางอนามัย ร้อยละ 83.3 นอกจากนี้ ดวงพร อรรถบวรพิศาล (2543) ศึกษาอัตราการใช้ถุงยางอนามัยของประชาชนในจังหวัดสระบุรี พบว่ากลุ่มที่มีการใช้ถุงยางอนามัยต่ำที่สุดคือกลุ่มนักศึกษา

การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อป้องกันการติดเชื้อเอดส์

ในปัจจุบันยุคข่าวสารไร้พรมแดน การค้นคว้าแสวงหาความรู้ ประสบการณ์จากสื่อต่าง ๆ ทำได้ง่ายสะดวกและรวดเร็ว ข่าวสารเกี่ยวกับโรคเอดส์สามารถเผยแพร่โดยสื่อต่าง ๆ มากขึ้น ประชาชนสามารถรับความรู้จากสื่อหลาย ๆ ทาง เกิดเป็นความรู้ ความเชื่อ ความเข้าใจในสิ่งที่ถูกต้อง เมื่อทราบถึงอันตรายของโรคเอดส์แล้ว บุคคลจะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเอง เพื่อที่จะหลีกเลี่ยงมิให้ตนเองติดเชื้อเอดส์ได้ การมีพฤติกรรมที่ถูกต้อง จะช่วยให้บุคคลมีสุขภาพแข็งแรง มีสุขอนามัยที่ดี และดำเนินชีวิตได้อย่างปลอดภัยปราศจากโรค

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยร่วม ความเชื่อด้านสุขภาพเกี่ยวกับโรคเอดส์ และการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อป้องกันการติดเชื้อโรคเอดส์

บุคคลแต่ละคนจะแสดงพฤติกรรมแตกต่างกันซึ่งนอกจากขึ้นอยู่กับความรู้ ความเชื่อของแต่ละบุคคลแล้ว ยังมีปัจจัยร่วมอีกหลายด้านที่มีผลต่อการแสดงพฤติกรรม เช่น เพศ อายุ ชั้นปีที่ศึกษา รายได้

เพศเป็นปัจจัยที่บ่งบอกถึงความแตกต่างด้านร่างกาย ค่านิยมในเรื่องความอดทนต่อความทุกข์ยากซึ่งเพศชายต่างจากเพศหญิง (Orem, 1985 : 22) จากข้อมูลทางระบาดวิทยาพบว่าเพศชายมีอัตราการติดเชื้อมากกว่าเพศหญิงในอัตราชาย : หญิง เท่ากับ 3.5 : 1 (สถานการณ์โรคเอดส์ในประเทศไทย, 2543 : 122) จากการศึกษาของทิพย์สุนันท์ บำบัดภัย และกนกพร พินิจลึก (2543) พบว่า นักเรียนชายมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีอายุเฉลี่ยในการมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกเมื่ออายุ 15 ปี ในขณะที่นักเรียนหญิงมัธยมศึกษาปีที่ 5 อายุเฉลี่ยการมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรก คือ 15.5 ปี และการศึกษาของจินตนา เหลืองสุวาลัย (2534) พบว่า เพศชายมีพฤติกรรมป้องกันการติดเชื้อเอดส์ต่ำกว่าเพศหญิง

อายุ พฤติกรรมของบุคคลมีการพัฒนาตั้งแต่วัยเด็ก และค่อย ๆ พัฒนาอย่างเต็มที่ในวัยผู้ใหญ่ อายุเป็นสิ่งที่แสดงความสามารถในการจัดการเกี่ยวกับตนเอง การรับรู้ การแปรผล ความเข้าใจ และการตัดสินใจที่แตกต่างกัน (Orem, 1985 : 255-256) สำหรับวัยรุ่นหนุ่มสาว เป็นวัยที่มีสุขภาพแข็งแรง สนใจเรียนรู้ อยากทดลองเรียนรู้สิ่งต่างๆ ตามความคิดของตนเอง จากการศึกษาของนิศยา เข็นฉ่ำ (2535) พบว่าอายุมีความสัมพันธ์ทางลบกับการปฏิบัติตนเพื่องดสูบบุหรี่และสอดคล้องกับการศึกษาของ ณรรจยา โกไศยนนท์ และลัดดาวัลย์ สนวนงาม (2541) ที่พบว่า อายุมีความสัมพันธ์ทางลบกับพฤติกรรมป้องกันการติดเชื้อเอดส์ของพนักงานโรงงานอุตสาหกรรมจังหวัดปทุมธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และการศึกษาของบุรณี ชีพบริสุทธิ์ (2540)

พบว่า อายุมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคเอดส์ในผู้บริจาคนโลหิต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

รายได้ รายได้ของบุคคลเป็นปัจจัยอย่างหนึ่ง ที่จะช่วยส่งเสริมให้บุคคลมีการศึกษา ค้นคว้าหาความรู้ ซึ่งจะเอื้อให้เกิดความเข้าใจในสิ่งที่ถูกต้อง ส่งผลต่อพฤติกรรมทางสุขภาพ จากการศึกษาของศิริพร พงษ์โกคา (2532) พบว่า บุคคลที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำจะมีอุปสรรคเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในการดูแลสุขภาพอนามัย จึงสนใจที่จะประกอบอาชีพมากกว่าสนใจสุขภาพ และการศึกษาของบุรณี ชีพบริสุทธิ์ (2540) พบว่า รายได้เฉลี่ยต่อเดือนมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคเอดส์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ชั้นปีที่ศึกษา บุคคลที่มีการศึกษาสูง จะมีทักษะในการแสวงหาข้อมูล การซักถามปัญหา ความเข้าใจเกี่ยวกับความเจ็บป่วย และแผนการรักษาตลอดจนใช้แหล่งประโยชน์ต่าง ๆ ได้ดีกว่า บุคคลที่มีการศึกษาน้อยกว่า (Kison, 1992) นอกจากนี้ บุคคลที่มีการศึกษาสูงจะรับรู้ภาวะของโรคได้ถูกต้องมากขึ้น จากการศึกษาของจินตนา เหลืองสุวาลัย (2543) พบว่า วัยรุ่นที่มีระดับการศึกษาสูงมีพฤติกรรมการป้องกันการติดเชื้อโรคเอดส์ดีกว่าวัยรุ่นที่มีระดับการศึกษาค่ำ แต่ไม่สอดคล้องกับการศึกษาของบุรณี ชีพบริสุทธิ์ (2540) ที่พบว่า การศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคเอดส์ในผู้บริจาคนโลหิต

จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่าประชาชนส่วนใหญ่ มีความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์มากพอสมควร แต่ในทางปฏิบัติพบว่า การใช้ถุงยางอนามัยยังไม่ได้ผลเท่าที่ควร ประชาชนบางกลุ่มมีเพศสัมพันธ์ไม่ปลอดภัย การแพร่ระบาดของโรคเอดส์กระจายทั่วไป โดยพบผู้ติดเชื้อเอดส์ทุกกลุ่มอายุทุกอาชีพ โดยเฉพาะในขณะนี้พบว่า การมีเพศสัมพันธ์ในนักเรียน นิสิตนักศึกษาเพิ่มขึ้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา ความเชื่อด้านสุขภาพเกี่ยวกับโรคเอดส์ และการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อป้องกันการติดเชื้อโรคเอดส์ ในวัยรุ่นระดับอุดมศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการวางแผน การสอนให้คำแนะนำแก่วัยรุ่นให้มีความรู้และพฤติกรรมในการป้องกันโรคเอดส์อย่างถูกต้อง สามารถป้องกันและควบคุมการแพร่กระจายของโรคเอดส์ได้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น